

Mål och budget 2027

Plan 2028 - 2030

Borlängelyftet

Vi vill lyfta hela Borlänge!

Läs mer: borlange.liberalerna.se

Liberalerna

BORLÄNGELYFTET!

Borlänge är en kommun med stora möjligheter. Här finns goda kommunikationer, stora utbildningsmöjligheter, en fantastisk natur, ett mångsidigt näringsliv och ett rikt utbud av kultur- och föreningsverksamhet. Vi ser stora möjligheter för näringslivet att utvecklas och i vår kommun finns den mångfald av människor och miljöer som ger oss de bästa förutsättningarna att växa.

Det finns också utmaningar i vår kommun. Alltför många borlängebor saknar arbete och står långt från arbetsmarknaden. Förskolan och skolans utveckling behöver kraftigt förbättras.

Det saknas bostäder för att fler människor ska kunna flytta hit så att vår skattekraft kan öka. Vi ser också att behovet av äldreomsorg kommer öka på sikt och stora brister har konstaterats i Borlänges äldreomsorg som måste åtgärdas snarast. För att kunna ta tillvara Borlänges möjligheter och klara av våra utmaningar framöver ser vi i Borlängeliberalerna att vi behöver göra några viktiga grundläggande förändringar;

- ✓ Vi måste sätta förskolan och skolan först i våra prioriteringar och beslut. Utbildning är det bästa vaccinet mot ett liv i utanförskap och en mycket bättre skola än idag lockar hit nya borlängebor. Under förra mandatperioden lade vi grunden för ett rejält trendbrott i Borlänges skolor och arbetet med systematiserat kvalitetsarbete för förbättrade resultat och nyckeltal måste fortsätta. Vi måste nu ta fler steg för att ytterligare förbättra förskolan och skolan i Borlänge. Det är viktigt att skolan går tillbaka till grunderna och att skola och förskola går från skärm till pärm.
- ✓ Borlänge kommuns omsorgsverksamhet visar underskott igen. Det är därför nödvändigt att det systematiska arbetet fortsätter för att komma till rätta med det samt att det tas krafttag kring kvaliteten i äldreomsorgen.
- ✓ Valfriheten måste öka i Borlänge. Låt fler aktörer medverka för att lösa borlängebornas behov. Det ger större valmöjligheter och ökar kvalitén i verksamheterna. Hemtjänsten måste åter igen bli föremål för en valfrihetsreform.
- ✓ Företagandet måste uppmuntras mer och näringslivsklimatet behöver förbättras ytterligare i kommunen. Synen på företagen som jobbskapare och välfärdsbyggare måste bli tydligare. Skattekraften skapas av att fler kommer i arbete och här spelar våra företag en avgörande roll. Kommunen ska inte konkurrera med näringslivet, varför vi som ett första steg vill lägga ut städningen på entreprenad igen samt genomföra en utredning om utveckling och förändring av kommunens fastighetsbolag AB Hushagens verksamhet.
- ✓ Borlängeborna behöver bli mer delaktiga i de beslut som de är berörda av för att diskussioner ska kunna hållas i mer tidiga skeden av kommunens olika planer. Det lägger ett stort ansvar på både kommun och medborgare eftersom vi har stora behov av att bygga både bostäder och verksamhetslokaler i kommunen.

Monica Lundin (L), gruppledare Borlänge kommun

BORLÄNGELIBERALERNAS BUDGET I FEM PUNKTER

För att göra budgeten tydligare sammanfattas Borlängeliberalernas politiska riktning i fem prioriteringar. Dessa ska vara vägledande för nämndernas arbete, kommunens ekonomiska prioriteringar och den löpande uppföljningen under planperioden.

- **Skolan först** – bättre kunskapsresultat, höjd lärarbehörighet, ökad trygghet och studiero, fler läroböcker, mindre skolklasser och barngrupper, språkfokus i förskolan samt starkare elevhälsa.
- **Omsorg med kvalitet och valfrihet** – slopa minutstyrningen i hemtjänsten, schemaläggning med tillit och tydligt ledarskap, ökat självbestämmande för Borlängebon, fler utförare att välja bland och tydligare kvalitetsuppföljning.
- **Integration genom språk, utbildning och arbete** – fler ska gå från bidrag till utbildning och jobb, fler barn ska klara skolan och fler kvinnor ska komma i egen försörjning.
- **Trygghet i hela Borlänge** – fältassistenter, förebyggande arbete, trygghetsvakter där det behövs och bättre samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid.
- **Ett företagsamt Borlänge** – företagen är jobbskapare och välfärdsbyggare. Kommunen ska inte konkurrera med näringslivet. Kommunalt företagarlofte med tydliga servicelöften, kortare handläggningstider och bättre samordning. Bättre koppla samma skola och näringsliv.

Vår budget beskriver vad Borlängeliberalerna vill göra, men också hur uppdragen ska genomföras, finansieras och följas upp.

VÅR LIBERALA GRUND

Sveriges väg från fattigdom till välfärd började med folkskolan som gav alla barn chansen till utbildning och utveckling. Demokratin och den allmänna rösträtten lade grunden för ett fritt och öppet samhälle. Tack vare en fri ekonomi har människor kunnat använda sin skaparkraft för att bygga upp företag och bidra till arbete och välbefinnande. Genom vår öppenhet mot omvärlden har vi fått in nya idéer, tankar och människor som hjälp till att bygga Sverige starkt. I vårt skyddade hörn av världen har vi skapat en stabil demokrati med åsiktsfrihet, religionsfrihet, jämställdhet och ett starkt skydd för vars och ens frihet. Allt detta är liberala landvinningar att vara stolta över. Den liberala tanken om varje människas frihet, kraft och integritet är inte historia, utan levande värderingar att ta strid för. Det är samma idéer som kommer att bära in i framtiden och som gör det möjligt för människor att drömma och utvecklas. Det är samma idéer som får Borlänge, Dalarna och Sverige att växa starkt.

Vågen av antiliberala idéer sveper alltjämt över Sverige och världen. Missnöjespartier och auktoritära strömningar vinner anhängare. Fundamentala liberala värden som öppenhet, demokrati, frihandel och jämställdhet hotas från flera olika håll. Samtidigt ser vi också hur människors oro växer när staten inte levererar det allra viktigaste: ett välfungerande rättssystem. När rättsstaten inte fungerar, påverkas människors förtroende för samhället i grunden. De antiliberala tendenserna groer i en mylla av hopplöshet och utanförskap. I stället för framtidstro växer en misstro mot kunskap, politik och demokratiska strukturer. Frustrationen skapar en längtan efter snabba och enkla lösningar där missnöjet vinner mark. Missnöjespartierna till höger skyller alla problem på invandring och globalisering medan vänstern i stället vänder sig mot kapitalismen. Högre skatter och att minska vår valfrihet blir deras svar. Det är skadligt för både Sverige och världen.

Vi vill något annat.

Liberalismens utmaningar kräver en tydlig och skarp diskussion som visar var skiljelinjerna går. Debatten idag blir alltför ofta gapig och svart eller vit, fylld av medvetna missförstånd, svartmålning och rena fabriceringar. Vi har alla ett ansvar för att det politiska samtalet ska bli mer sansat och lösningsfokuserat, innehålla mindre osanningar och mer fakta och förnuft. Det handlar i längden om förtroendet för demokratin som styressätt. I en tid när liberala värden är mer hotade än på mycket länge, blir det tydligt vad som står på spel. Ju mer de extrema krafterna tar för sig, desto mer ska vi trycka på för tydliga frihetliga värderingar, politiskt ansvarstagande och ett politiskt samtal om lösningar. Vårt namn Borlängeliberalerna bär med sig ett löfte om en värderingsdriven politik och lösningsfokuserade samtal där vi tillsammans tar ansvar för Borlänge och vår framtid. Vi tar strid för liberala kärnfrågor som att satsa på skola och omsorg, öka tryggheten och skapa en integration som fungerar, satsa på näringslivet, öka människors möjligheter, stärka rättsstaten och jämställdheten.

Nu lyfter vi Borlänge!

LIBERALERNAS BORLÄNGE

I ett liberalt Borlänge får varenda människa styra över sitt liv. Vår politik utgår inte från grupper för vi vet att alla människor har olika drömmar och förutsättningar. För oss är det viktigt att varje människa får möjligheten och rättigheten att forma sin egen framtid och att växa till sin fulla potential.

För oss är olikheterna mellan människor en tillgång. Varje människa ska därför kunna vara sig själv, stå lika inför lagen och ha rätt att växa upp i ett samhälle fritt från förtryckande normer.

För oss är medkänsla, ansvar och solidaritet med din medmänniska en självklarhet. Ska vi bygga tillit och gemenskap i samhället måste vi ta ansvar för mer än oss själva. Det gäller både i Borlänge och vidare ut i världen.

I vårt Borlänge hämmar vi inte människor som når långt av egen kraft. Hellre skapar vi möjligheter som gör att alla, oavsett startpunkt, kan nå så långt som just de har förmåga till. Alla behöver få en ärlig chans i starten eftersom friheten inte bara ska gälla de starkaste. Därför hjälps vi åt i ett samhälle, tar ansvar för varandra och betalar välfärden tillsammans. Det är vår socialliberala grund.

VÅR VISION FÖR BORLÄNGE

I Liberalernas Borlänge får Du och din familj skola, vård och omsorg med hög kvalitet som dessutom är baserat på Ditt val.

I Liberalernas Borlänge erbjuds Du och din familj livskvalitet och möjligheter till ett rikt kultur-, fritids- och nöjesliv.

I Liberalernas Borlänge arbetar vi för att ingen ska hamna i utanförskap. Stöd och hjälp ska ske så tidigt som möjligt, därför är en fungerande skola så fundamentalt viktig.

VÅRA PRIORITERADE MÅLOMRÅDEN I BORLÄNGE

Våra prioriterade politiska områden baseras på våra socialliberala värderingar.

MÄTBARA MÅL OCH TYDLIG UPPFÖLJNING

Borlängeborna ska kunna se vilken skillnad politiken gör. Därför ska varje prioriterat målområde kompletteras med mätbara mål. Kommunens uppföljning ska visa både ekonomi, kvalitet och resultat. Kopplingen mellan tilldelade resurser och uppnådda resultat måste bli tydligare i hela organisationen.

- Varje särskilt uppdrag ska redovisas med status: ej påbörjat, påbörjat, genomfört, försenat eller kräver nytt beslut.
- Nämnderna ska återrapportera uppdragen till kommunfullmäktige två gånger per år, via tertialuppföljning samt årsbokslut. Utöver detta ska nämnderna löpande och transparent följa sina verksamheter.
- Uppföljningen ska visa hur resurserna används och vilka resultat Borlängeborna får tillbaka.

1. SKOLAN FÖRST!

Allt börjar med den bästa förskolan och skolan – Borlänge kommun behöver vända utvecklingen och återigen sträva mot en skola i världsklass.

Förskolan ska vara tillgänglig för alla och ha ett lärande perspektiv. Den ska stimulera barnens språkutveckling och sociala färdigheter. Förskolan ska erbjuda barn en trygg miljö att leka, lära och växa i. Inget är viktigare än en bra start. Det ger alla barn större chans att lyckas i livet och utjämnar livschanser mellan barn med olika bakgrund. Förskolans betydelse för barns utveckling är därför central. Alla barn ska av det skälet ges möjlighet att gå i förskolan.

De flesta barn bör kunna läsandets grunder när de slutar förskolan. Även om förskolan inte ska vara någon skola så är det viktigt med ett lärandeperspektiv och grunden till barns senare läsvanor läggs redan innan de börjar skolan. Detta betyder särskilt mycket för barn till utrikesfödda. Deras språkutveckling går snabbare och de klarar grundskolan bättre om de går i förskolan. Vi vill därför stärka förskolans uppdrag att lära barnen det svenska språket och införa språkrav för personalen. Vi vill även genomföra kartläggningar av alla barns ordförråd, med särskilt fokus på utsatta områden. Vi vill att fler nyanlända barn och barn till nyanlända ska få gå i förskolan för att få träna svenska. Alla barn i förskolan ska ha rätt till modersmålsstöd. Alla förskolegrupper ska ledas av en högskoleutbildad förskollärare som har det pedagogiska ansvaret.

Skärmfria miljöer skapar bättre förutsättningar för barns lärande och utveckling i förskolan. Trots detta så har skärmanvändningen i skolväsendet ökat de senaste åren. Skärmanvändningen bidrar till sämre språkutveckling, försvårad inläring och koncentrationssvårigheter.

Regeringen har därför genomfört åtgärder för att minska skärmtiden. Förskolans läroplan stipulerar hur digitala lärverktyg ska användas i förskolan och utbildningen ska i huvudsak vara skärmfri för barnen. Vi går från skärm till pärm.

Vi liberaler sätter skolan först. Med mer fokus på kunskap och arbetsro kan vi ge barn- och ungdomar livschanser och möjligheter att nå dit de vill. Detta skall gälla alla oavsett bakgrund. Skolan skall vara likvärdig. Alla skall få de resurser som krävs. Målet är trygga elever och höjda skolresultat. För det krävs bland annat lugn och ro i klassrummen, lärarlönelyft, rektorslönelyft, bättre villkor och arbetssituation för lärarna samt att vi har sociala trygghetsteam som arbetar aktivt mot kränkningar.

På förskolan och i klassrummet kan nya dörrar öppnas för barn från hem där man aldrig läser tidningen eller bläddrar i böcker. Skolan ska ha höga förväntningar och tydliga kunskapskrav på elever.

Den bästa läraren ska finnas för alla elever. För det barn som drabbas av hederskultur måste skolan vara en oas av frihet. För alla som tror att de måste följa gamla spår ska skolan visa att man kan välja sin egen väg. I skolan ska varenda elev få veta att allt är möjligt.

Problemen i den svenska skolan drabbar de barn som inte har stöd hemifrån hårdast. Det syns också i alla undersökningar att bakgrund och familj har stor betydelse för skolresultaten. För oss i Borlängeliberalerna är kunskapsskolan sättet att ge alla barn en chans att hitta sin väg och uppnå sin dröm, även om starten i livet ser olika ut. Det var därför som liberaler en gång var med och genomdrev folkskola för alla barn, och det är därför vi brinner för att ständigt göra skolan bättre.

Undervisningen ska vara lärarledd och baserad på läroböcker av hög kvalitet. Digitaliseringsarbete som sker på riksnivå måste följas nogsamt av kommunen och vi ska säkerställa att läroböcker används. Digitala lärverktyg kan användas som komplement i verksamheterna men även här behöver vi vara vaksamma. Forskningen pekar på att digitaliseringen av skolan har en negativ påverkan på elevers kunskapsinhämtning och koncentrationsförmåga. Dessutom visar ett flertal studier att skrivande på dator faktiskt ger sämre inlärning för elever än användning av papper och penna. Forskare och läkare varnar dessutom om för alltför hög skärmtid i förskolan och regeringen har därför agerat för att stävja den utvecklingen.

Här ska även kommunen våga ifrågasätta vår digitaliseringsstrategi och säkerställa att valda lärverktyg verkligen gör skillnad för eleven och måluppfyllelsen.

Under förra mandatperioden inleddes arbetet med en läsa-skriva-räknagaranti i årskurs 3 och arbetet måste fortsätta och kommunen måste säkerställa att den verkligen fungerar och att vi fångar upp eleverna i tid.

Läraryrket ska vara ett välavlönat och attraktivt akademikeryrke som lockar de bäst lämpade. Lärare ska känna stolthet över sitt yrke och ha goda förutsättningar i vardagen. Skickliga lärare ska ha hög lön och tydliga karriärvägar. Vi vill vara tydliga med att vi i grunden vill göra skolan statlig igen av många skäl. Framför allt för att alla skolor ska vara bra i hela landet. Staten ska både kunna styra och fördela resurser så att likvärdigheten ökar. Med staten som huvudman och högre lönenivå kan läraryrket bli ett högstatusjobb igen, och vi kan också minska byråkratin till exempel runt rättning av nationella prov. Lärare ska få mer tid till planering, undervisning och efterarbete. Fristående skolor ska leverera kvalitet före vinst och vi vill att alla elever gör ett aktivt val av skola från F-klass.

Allt fler unga mår psykiskt dåligt. Det kan handla om allt från skolstress och klimatoro till ensamhet, depression och svåra psykiatriska diagnoser. Vi behöver ta krafttag med en rad åtgärder för att vända den psykiska ohälsan bland barn och unga, så att de får den hjälp de behöver.

Att gå till skolan varje dag och trivas där är ofta det viktigaste för att unga ska må bra. Kunskap, rutiner, positiva förväntningar och rätt stöd är viktigt. Hemmasittare ska få stöd av skolan, socialtjänsten och BUP för att kunna komma tillbaka till skolan. Särskilda mindre undervisningsgrupper ska finnas på skolor där det finns elever som behöver det. Skollokalerna behöver anpassas utifrån neuropsykiatriskt perspektiv (NPF) och skolpersonal behöver kompetensutvecklas hur man bör arbeta med elever med NPF. Mer behöver dock göras inom detta område.

På vårdcentralen och ungdomsmottagningen ska unga få råd och stöd, och hjälp att ta sig vidare i vården om det behövs. Liberalerna var drivande bakom den nu gällande skollagen, i vilken elevhälsans roll stärktes. Alla skolhuvudmän ska ha avtal med sjukvården för att stärka elevhälsoarbetet och för att undvika att elever hamnar mellan stolarna. Elevvårdsteamerna ska knyta till sig fler expertkompetenser, t. ex. logoped. Det ska därmed finnas elevhälsosteam på skolan med tillgång till skolläkare,

skolsköterska, skolpsykolog, kurator och specialpedagog. Skolan, socialtjänsten och polisen ska samarbeta bättre för att stötta barn som växer upp med våld eller missbruk i familjen.

Borlängeliberalerna ökar kommunbidraget med 169 mkr under planperioden för att stärka utbildningen i Borlänge.

MÄTBARA MÅL FÖR FÖRSKOLA OCH SKOLA

Under planperioden ska Borlänge kommun särskilt följa upp följande mål:

- Andelen elever som klarar läsa-skriva-räkna-garantin i årskurs 3 ska öka. Uppföljning av betygen i åk 6 och 9.
- Andelen elever som lämnar grundskolan med gymnasiebehörighet ska öka.
- Lärarlönerna ska öka.
- Lärarbehörigheten ska öka.
- Skillnaderna i resultat mellan skolor ska minska.
- Trygghet och studiero ska redovisas per skola och följas av konkreta handlingsplaner.
- Tillgången till speciallärare, specialpedagog, kurator, skolsköterska och skolpsykolog ska följas upp.

SÄRSKILT UPPDRAG FÖRSKOLA OCH SKOLA 2027:

- ✓ Ta fram en kompetensförsörjningsplan för förskollärare med anledning av Högskolan Dalarnas förlorade examinationsrättighet för förskolläraryrket.
- ✓ All personal i förskolan ska prata svenska med barnen. Vi vill därför införa språkkrav för förskolans personal och där brister finns ska kompetensutveckling i språket ges.
- ✓ Genomföra kartläggning av alla barns ordförråd i förskolan, och börja arbetet i våra socioekonomiskt svagare områden.
- ✓ Utvärdera kommunens befintliga riktlinjer och kartlägga trygghet och studiero på först och främst Borlänges låg- och mellanstadieskolor. Den ska resultera i en konkret handlingsplan för en bättre arbetsmiljö för elever och skolpersonal och stävja dåligt språk och kränkningar, både i klassrummet som i rastsituation.
- ✓ Gå från skärm till pärm. Vi har redan genomfört mobilfri skola i Borlänge. Det ska säkerställas att förskolan är skärmfri.
- ✓ Göra en lärarlönesatsning på trotjänarna i Borlänges skolor, som har sett sig bli omsprungna av nytutexaminerande lärare.
- ✓ Införa busskort till alla grundskoleelever oavsett vald skola med villkor att man uppfyller angivna avståndsnivåer. Detta för att uppmuntra det aktiva skolvalet.
- ✓ Införa rättighet att på gymnasiet ta med sig skolpeng utomlands under max ett år till skola som är godkänd av Skolinspektionen.
- ✓ Införa Ung Företagsamhet på alla kommunens gymnasieskolor och på riktigt erbjuda och entusiasmera fler elever att välja detta.

2. INTEGRATION GENOM SPRÅK, UTBILDNING OCH ARBETE

Alldeles för många passiviserar i utanförskap och ofrihet idag, via låg utbildningsnivå, arbetslöshet och hedersförtryck. Språk, utbildning och jobb ger människor egenmakt. Det måste bli enklare att snabbt få jobb och egen försörjning – även för dem som inte pratar bra svenska eller saknar utbildning. Det måste löna sig att gå från bidrag till jobb. De som har utbildning och yrkeserfarenhet ska snabbare komma i jobb.

Vi vill satsa på skolorna i våra segregerade områden och erbjuda lärarna högre lärarlöner på dessa enheter. Nyanlända elever ska ges mer tid i skolan. Vi vill ha obligatorisk språkförskola för barn till nyanlända. Det är positivt att vi nu har lagstiftning kring obligatorisk samhällsinformation och språk- och samhällsprov vid ansökan om medborgarskap. Borlängeliberalerna vill även sätta stopp för nya religiösa friskolor.

Inga pengar ska gå till föreningar som motverkar jämställdhet och integration. Hedersrelaterat våld och förtryck ska bekämpas. Satsningar för minskad trångboddhet krävs i våra segregerade områden. Vi satsar på förebyggande arbete där skola, socialtjänst, fältassistenter, polis och fritidsgårdar samverkar. Vi behöver fler mötesplatser för ungdomar i kommunen. Deltagandet i svenska för invandrare (sfi) måste öka och ska kunna kombineras med jobb och praktik. Vi vill ha snabbare validering av kunskaper, införa yrkesskola, kunna erbjuda mer vuxenutbildning och lärlingsanställningar. För att få ekonomiskt stöd från samhället ska krav på motprestation ställas i form av att lära sig svenska, utbilda sig och ta ett jobb. Fler kvinnor måste komma i jobb och lära sig svenska.

Borlängeliberalerna ökar kommunbidraget med 51 mkr under planperioden för social- och arbetsmarknadsnämndens verksamhet i Borlänge.

MÄTBARA MÅL FÖR INTEGRATION

Under planperioden ska Borlänge kommun särskilt följa upp följande mål:

- Andelen personer som går från försörjningsstöd till arbete eller studier ska öka.
- Deltagandet i sfi ska öka och fler ska kombinera sfi med praktik, arbete eller yrkesutbildning.
- Andelen utrikes födda kvinnor som går vidare till arbete, praktik eller utbildning ska öka.
- Det långvariga försörjningsstödet ska minska.
- Aktivitetsplikten ska följas upp regelbundet och redovisas öppet.

SÄRSKILT UPPDRAG INTEGRATION 2027:

- ✓ Intensifiera arbetet med hedersrelaterat våld och förtryck i Borlänges skolor.
- ✓ Strukturera upp ett samordnat samarbete mellan skola, föräldrar, socialtjänst, fältassistenter, polis och fritidsgårdar för att stävja gängkriminalitet och arbeta förebyggande i skolan.
- ✓ Fältassistenternas verksamhet ska återuppbyggas.
- ✓ Införa och följa upp beslutad aktivitetsplikt.

3. OMSORG MED KVALITET OCH VALFRIHET

Borlängeliberalerna vill förbättra livet för de äldre. De sista åren i livet ska vara precis lika värdefulla som de första. Valfriheten och självbestämmandet måste ökas och byråkratin måste minskas kring biståndsbedömningen. Vi är alla olika, även när vi är årsrika, men det är en grundläggande fråga om medmänsklighet att ge möjligheter till ett dragligt liv trots ålderdom.

Privata aktörer ska tillåtas i äldreården för att öka valfriheten och det ska så klart vara parat med bra kvalitetskontroll. Det ska råda valfrihet inom hemtjänsten och man ska kunna välja bland fler utförare än bara kommunen.

Hemtjänstens kvalitet ska inte variera beroende på vart du bor, alla ska rätt till lika tjänster och hög kvalitet på utförda tjänster. Vi vill även att fler privata boenden inom omsorgen byggs alternativt att befintliga boenden övertas av privata aktörer. Vi vill att det ska sättas ett mål om att halvera antalet personer som kommer hem till omsorgstagare och att det knyts specialistkompetens utifrån de egna behoven. Minutstyrningen inom omsorgen ska slopas fr o m 2028 och ersättas med schemaläggning som bygger på tillit och tydligt ledarskap.

Fler omsorgs, senior- och trygghetsboenden behövs i kommunen för att öka tryggheten och gemenskapen för de äldre. Särskilda omsorgsboenden behövs för att kunna erbjuda den vård och omsorg som vissa äldre får ett behov av. Vi vill ge fler möjligheten att få detta stöd genom fler platser och bostäder. Seniorboenden och trygghetsboenden ökar tryggheten och gemenskapen för äldre i kommunen och vi vill ge fler årsrika möjligheten att utnyttja fördelarna med ett sådant boende. Det sociala innehållet på våra boenden behöver utvecklas. Vi vill även att det ska finnas fler särskilda demensboenden/demensavdelningar där kunskapen kring denna sjukdom är fullgod, vilket både gynnar Borlängeboen och personalen.

Den personliga assistansen ger människor med funktionshinder möjligheter att leva sina liv efter sina egna förutsättningar. Det dagliga livet stärks upp med ökad gemenskap, trygghet, stöttning och möjligheter. LSS ger mycket tillbaka. Vi vill vara tydliga med att vi anser att den personliga assistansen ska tas över av staten för en mer likformig och rättvis assistans i hela landet. Fram tills dess vill vi att kommunen först och främst slutar med tvåårsomprövningar för att skapa större trygghet hos de funktionsnedsatta som varje dag är beroende av andra för att klara sin vardag.

Borlängeliberalerna ökar kommunbidraget med 158 mkr under planperioden för att stärka omsorgen i Borlänge och förbereda kommunen på en alltmer åldrande befolkning.

MÄTBARA MÅL FÖR OMSORGEN

Under planperioden ska Borlänge kommun särskilt följa upp följande mål:

- Antalet olika personer som besöker en omsorgstagare i hemtjänsten ska minska.
- Personalkontinuiteten ska redovisas öppet per hemtjänstområde.
- Varje omsorgstagare ska ha en fast omsorgskontakt.
- Brukarundersökningar och kvalitetsmått ska följas upp och redovisas tydligt.
- Sjukfrånvaron inom omsorgen ska minska och kostnad per brukare ska följas upp.

SÄRSKILT UPPDRAG OMSORGEN 2027:

- ✓ Det är nödvändigt att ett systematiskt arbete genomförs tålmodigt och ansvarsfullt för att komma till rätta med problemen i äldreomsorgen. Viktiga steg har tagits i detta arbete under 2025 och 2026. Nu ser vi att omsorgsnämndens underskott ökar igen och nämnden måste få kontroll på sin kostnadsmassa.
- ✓ Det ska vara möjligt att välja utförare inom hemtjänsten.
- ✓ Mål ska sättas om att halvera antalet personer som kommer hem till omsorgstagare och att det knyts specialistkompetens utifrån de egna behoven hos omsorgstagaren.

4. TRYGGHET I HELA BORLÄNGE

Borlängeliberalerna vill att alla Borlängebor ska känna trygghet i hela kommunen. Tryggheten ska finnas oavsett var du bor, väntar på bussen, går hem från krogen eller tar en löprunda. Vissa saker måste bara fungera, människors säkerhet är ett sådant exempel och för att förverkliga det måste rättsstaten fungera.

Vi ska ha trygghet i skolan, i omsorgen och i alla våra bostadsområden. Ingen ska behöva se sin trygghet försvinna för att kriminaliteten tar över där de bor. Varenda människa ska kunna lita på att ambulansen kommer fram när det behövs och inte tvingas vända därför att någon kastar sten. Det behövs många fler poliser i hela Sverige inte bara i Borlänge, för att försvara friheten och tryggheten. Redan nu ska fler poliser få lämna kontoret och jobba förebyggande ute bland människor. Mycket av skrivbordsjobbet kan göras av andra. Fler och fler poliser utbildas och kommer till Borlänge. För att arbeta proaktivt vill vi att Borlänge kommun anställer trygghetsvakter som arbetar förebyggande och som kan öka säkerheten på de tider och platser där det är som stökigast och mest otryggt. Kameraövervakning skall tillåtas på otrygga platser.

När unga begår brott och uppvisar ett destruktivt beteende har det oftast funnits många varningsklockor och fler steg innan det första brottet har tagits där beteendet hade kunnat stoppas. Samarbetet mellan skola, socialtjänsten och polisen måste stärkas upp och fler insatser bör sättas in tidigare för att snabbare och lättare kunna fånga upp dessa unga individer. Skolan är det bästa vaccinet mot ett liv i utanförskap och vi vill säkerställa utbudet av fritidsgårdar i kommunen så att de täcker upp det behov som finns.

Att bli utsatt för våld av någon du har eller har haft en nära relation till är något som är extra svårt att bearbeta och våga prata om. I ett Lex Lotta-hus finns alla olika myndigheter på plats under samma tak. Detta för att underlätta för offren av våld i nära relation att prata om händelsen och snabbare få rätt typ av hjälp och vård samt möjligheter att bygga ett starkare fall för åklagaren. I nuläget är det nästan alltid offret och vittnena till våld i nära relation som polisen och andra myndigheter flyttar på. Det är ett stort steg att våga ta hjälp av samhället vid våld i nära relation och det är ett ännu större steg att flytta till en annan kommun eller län. Det borde vara en självklarhet att det är våldsutövaren som samhället ska flytta på och tvinga börja om på nytt. Offren och vittnena som oftast är barn ska kunna få bo kvar i sitt eget hem för att lättare kunna börja bygga upp sina liv igen.

MÄTBARA MÅL FÖR TRYGGHET

Under planperioden ska Borlänge kommun särskilt följa upp följande mål:

- Den upplevda otryggheten i Borlänges bostadsområden ska minska.
- Närvaron av vuxna i miljöer där unga riskerar att rekryteras till kriminalitet ska öka.
- Antalet samordnade insatser mellan skola, socialtjänst, polis och fritid ska redovisas.
- Arbetet mot våld i nära relationer ska följas upp systematiskt.
- Behovet av trygghetsvakter och kameraövervakning ska fortsätta att prövas på särskilt utsatta platser tillsammans med polisen.

SÄRSKILT UPPDRAG TRYGGHET 2027:

- ✓ Tillsammans med polisen utreda behovet och platser där trygghetsvakter kan arbeta förebyggande.
- ✓ Strukturera upp ett samordnat samarbete mellan skola, föräldrar, socialtjänst, fältassistenter, polis och fritidsgårdar för att stävja gängkriminalitet och arbeta förebyggande i skolan.
- ✓ Säkerställa att fältassistenternas verksamhet är tillfyllest.

5. ÖVERGRIPANDE MÅLOMRÅDEN OCH SÄRSKILDA UPPDRAG FÖR KOMMUNSTYRELSEN 2027

Under kommunstyrelsen samlas en hel del övergripande åtgärder. Arbetet med att komma till rätta med sjukfrånvaron behöver fortsätta. Borlänge kommun brottas fortsatt med en hög sjukfrånvaro samt hög långtidsjukfrånvaro men det är glädjande att den minskat under det sista året. 2025 var den totala sjukfrånvarotiden för kvinnor 9,8% vilket ska jämföras med 5,6% för män. Åldersgruppen äldre än 50 år utmärker sig med 9,3% i sjukfrånvarotid. Ännu värre ligger åldersgruppen 29 år eller yngre till som har sjukfrånvarotid på 10%% (Sjukfrånvaroredovisning SKR, 2025)

Dessa förhållanden måste analyseras närmare. Klart är dock att kvinnor är sjuka mer. Fler kvinnor än män arbetar också i Borlänge kommun. 2025 var 76,5 % av Borlänge kommuns anställda kvinnor. Vi skulle således kunna se detta som en potential. Med ett jämställdhetsfokus och satsning på förebyggande arbetsmiljöarbete för kvinnor så har vi en stor chans att minska sjuktalen ytterligare.

Kommunen i Borlänge ska inte stå som ensam utförare av tjänster. Vi behöver öppna upp näringslivet inom flera områden. Omsorgen är det tydligaste exemplet som vi vet utifrån erfarenheter i Falun skulle tjäna kvalitetsmässigt på att privatiseras. Det finns inte heller någon anledning att kommunal personal städar våra lokaler eller har arbetsmarknadsprojekt för att föda upp kossor. Med en bra kvalitetsbaserad upphandling ska städningen läggas ut på entreprenad igen och kommunen sluta konkurrera med näringslivet t ex gällande kouppfödning. Kommunen ska inte heller konkurrera med privata fastighetsbolag varför vi vill utreda en avveckling och förändring av Fastighets AB Hushagens verksamhet. Att alltid ställa sig frågan huruvida kommunen konkurrerar med näringslivet är den bästa utgångspunkten för arbetet med näringslivsstrategin.

MÄTBARA MÅL FÖR PERSONAL, NÄRINGSLIV OCH KOMMUNAL EFFEKTIVITET

Under planperioden ska Borlänge kommun särskilt följa upp följande mål:

- Sjukfrånvaron ska fortsätta minska, med särskild analys av kön, ålder och orsak.
- Kommunens företagsklimat ska förbättras och handläggningstider för företag ska minska.

- Andelen upphandlingar där mindre och lokala företag kan delta ska öka.
- Kommunen ska redovisa vilka av sina verksamheter som riskerar att konkurrera med näringslivet och agera därefter.
- Alla nämnder ska redovisa effektiviseringsåtgärder och koppla dem till kvalitet och resultat.

SÄRSKILDA UPPDRAG 2027:

PERSONAL:

- ✓ Sjukfrånvaron analyseras utifrån kön, ålder och orsak för att samla kunskap om män och kvinnors sjukfrånvaro i olika åldrar för att kunna främja arbetsnärvaro på ett bättre sätt än idag.
- ✓ Ett förebyggande hälsoarbete som är riktat till kvinnor mellan 40-60 år med inriktning på klimakterieutbildning startas. Arbetet ska utvärderas.

KOMMUN OCH NÄRINGSLIV:

- ✓ Städningen ska läggas ut på entreprenad igen eftersom kommunen inte ska konkurrera med privat verksamhet samt för att reducera kostnaderna.
- ✓ Kommunen ska mer och mer fokusera på sin kärnverksamhet och avsluta verksamhet som näringslivet kan ta hand om. Ett exempel är kommunens kouppfödning.
- ✓ Fastighets AB Hushagen ska utredas så att för- och nackdelar med det kommunala bolaget utvärderas samt att olika scenarios för avyttring kan belysas.
- ✓ Kommunen ska arbeta kraftfullt med genomförandet av näringslivsstrategin som beslutades under mandatperioden 2019 - 2022. Borlänge kommun har en lång väg till att vinna företagarnas förtroende. Satsningen på samverkan mellan skola och näringsliv får inte bli en dagslända utan fler grundskolor i Borlänge ska delta.

FASTIGHETER OCH KOLLEKTIVTRAFIK:

- ✓ Kommunfastigheter ska på allvar titta närmare på ett ridhus i de norra delarna, företrädesvis Norr Amsberg.
- ✓ Den tänkta förskolan vid Anemonen är pausad sedan förra mandatperioden och vi föreslår att den nu tas bort ur investeringsplanen. Dels gjordes ett bra utredningsarbete med bra och tydliga medborgarsamtal under förra mandatperioden och dels sjunker nu födseltalen. Båda dessa skäl talar för att en förskola enligt det tidigare framlagda förslaget inte ska genomföras.
- ✓ Kommunens lokalförsörjningsplanarbete behöver ta ett rejält omtag utifrån den förändrade befolkningsprognosen som ger konsekvenser för både förskolor, grundskolor och äldreboenden. Vi ser behovet av en sammanhållen process där framför allt omsorgen och skolnämnden arbetar tillsammans för att optimera befintliga och kommande lokaler.
- ✓ Fler bostadsrätter och äganderätter behöver byggas och skapas genom ombildning eller rivning av hyresrätter på Tjärna Ängar.
- ✓ Vi vill lyfta hela Tjärna Ängar och Jakobsgårdarna genom att skapa ett långsiktigt gemensamt förbättringsarbete genom BID (Business Improvement District) och utifrån det arbetet skapa en genomförandeplan för Tjärna Ängars utveckling.
- ✓ Tunabyggen ska ges uppdrag att finna former för hur bidragstagare ska kunna erbjudas möjlighet att byta till sig en bostad i ett annat område.

- ✓ Tillgängligheten med kollektivtrafik samt trafik- och parkeringsituationen runt Maserhallen samt längsmed Masergatan bör utredas snarast, dock senast i samband med etablering av grundskola på Hagaskolan.

KVALITETSUPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERINGSUPPDRAG:

- ✓ Kommunen ska ha systematisk och mätbar kvalitetsuppföljning för all kommunal verksamhet. Kopplingen mellan tilldelade resurser och uppnådda resultat måste bli ännu tydligare. Vi har en tydlig koppling mellan trendbrottet i Borlänges skolor under mandatperioden 2019 - 2022 och det systematiska kvalitetsarbetet som infördes. Detta arbete måste fortsätta. Även omsorgsnämnden behöver arbeta mer med uppföljning av kvaliteten för att vi ska kunna följa hur verksamheterna utvecklas.
- ✓ En utvärdering ska genomföras för att ge vägledning i huruvida kommunen fortsatt med ekologiska matinköp trots att målet om ekologisk mat är borttaget.

Borlängeliberalerna ökar kommunbidraget med 58 mkr under planperioden för kommunstyrelsens verksamhet i Borlänge.

SÅ FINANSIERAR VI REFORMERNA

Borlängeliberalerna prioriterar kärnverksamheten. Skola, omsorg, socialtjänst och trygghet ska gå före kommunal expansion, symbolpolitik och verksamheter som andra aktörer kan utföra bättre.

Satsningarna ska finansieras genom tydligare prioriteringar, effektiviseringar, konkurrensprövning och en mer aktiv uppföljning av kommunens kostnader.

Våra ekonomiska principer är att kärnverksamheten ska komma först, resultat ska gå före organisationsform och varje skattekrona ska följas upp.

- Reserverade medel hos kommunstyrelsen ska i högre grad styras mot kärnverksamhet.
- Städningen ska upphandlas och andra verksamheter som näringslivet kan utföra ska omprövas.
- AB Hushagen ska genomlysas och olika alternativ för bolagets framtid ska redovisas.
- Lokalförsörjningsplanen ska göras om utifrån ny befolkningsprognos och investeringar som inte längre behövs ska pausas eller tas bort.
- Omsorgsnämnden ska få tydligare kostnads kontroll och alla nämnder ska redovisa effektiviseringsåtgärder när underskott nalkas.

EKONOMISK PLAN 2027 - 2030

Borlängeliberalerna presenterar en realistisk budget där utgångspunkten är gällande budget för 2026. Vi genomför främst särskilda satsningar under perioden inom skola, omsorg och integration (Skolnämnden, Gymnasienämnden, Social- och arbetsmarknadsnämnden samt Kultur- och fritidsnämnden).

Reserverade medel hos kommunstyrelsen har i högre grad fördelats ut till dessa nämnder då kärnverksamheten prioriteras.

Övriga nämnder förväntas skapa ekonomiskt utrymme inom sina egna ramar genom en än bättre uppföljningsprocess samt genom handlingsplaner för kostnadsreducerande åtgärder som exempelvis fler externa utförare i omsorgsnämndens och kommunstyrelsens fall. Den ökning av medel som vi föreslår till omsorgsnämnden härrör främst att antalet omsorgstagare ökar framgent men ökningens storlek måste följas de kommande åren utifrån befolkningsprognosen. Därför behöver omsorgsnämnden fortsatt arbeta målmedvetet för att få en budget i balans och komma till rätta med sina sjuktal.

Vi avser inte sänka skatten under 2027 men vill återkomma inför 2028 då vi förväntar oss att ekonomin, driftsresultaten och skatteintäkterna börjar öka igen samtidigt som vi också förväntar oss att kommunen börja leverera allt högre kvalitet och måluppfyllelse.

KOMMUNBIDRAG 2027 - 2030

Kommunbidrag 2027-2030									
tkr	Budget 2026	Förändr 2027	Budget 2027	Förändr 2028	Plan 2028	Förändr 2029	Plan 2029	Förändr 2030	Plan 2030
Kommunstyrelsen	477 229	-10 615	466 614	21 969	488 583	28 074	516 657	19 180	535 837
<i>varav reserverade medel</i>	7 314	-5 314	2 000	15 000	17 000	21 000	38 000	12 000	50 000
Kultur och fritidsnämnden	163 427	24 993	188 420	3 826	192 246	3 884	196 130	3 942	200 072
Skolnämnden	1 265 886	27 654	1 293 540	34 403	1 327 943	47 919	1 375 862	59 680	1 435 542
Social- och arbetsmarknadsnämnden	677 679	8 781	686 460	11 797	698 257	14 474	712 731	15 691	728 422
Omsorgsnämnden	1 281 743	27 817	1 309 560	29 643	1 339 203	45 088	1 384 291	55 764	1 440 056
Gymnasienämnden	328 387	3 629	332 016	5 555	337 571	6 157	343 727	7 156	350 883
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	38 227	383	38 610	579	39 189	588	39 777	597	40 374
Överförmyndaren	6 104	61	6 165	92	6 257	94	6 351	95	6 447
Revisionen	2 885	30	2 915	44	2 959	44	3 003	45	3 048
Kommunen totalt	4 241 567	82 733	4 324 300	107 909	4 432 209	146 321	4 578 530	162 150	4 740 680
Ökning mellan åren i tkr, inkl reserverade medel	136 418		82 733		107 909		146 322		162 151
Ökning mellan åren i % , inkl reserverade medel	3,3%		2,0%		2,5%		3,3%		3,5%
Reserverade medel	7 314		2 000		17 000		38 000		50 000
Resultat	90 000		70 000		125 000		125 000		125 000
Kommunbidrag exkl reserverade medel/ buffert	Budget 2026	Förändr 2027	Budget 2027	Förändr 2028	Plan 2028	Förändr 2029	Plan 2029	Förändr 2030	Plan 2030
ökning mellan åren i tkr (% raden under)		88 047		92 909		125 321		150 150	
Kommunbidrag utan reserverade medel/ buffert	4 234 253	2,1%	4 322 300	2,1%	4 415 209	2,8%	4 540 530	3,3%	4 690 680

FINANSIELLA MÅL

Befolkningsprognosen har drastiskt förändrats de senaste två åren. En översyn av de finansiella målen och en revidering av investeringsplanerna är därför nödvändig inför det slutliga budgetbeslutet i november.

NY BEFOLKNINGSPROGNOS KRÄVER NY STYRNING

När befolkningsprognosen förändras måste även investeringar, lokaler och personalplanering förändras. Färre barn påverkar behovet av förskolor och skolor. Fler äldre påverkar behovet av hemtjänst, äldreboenden och trygghetsboenden. Därför behövs en sammanhållen lokalförsörjningsprocess där skola, omsorg och kommunstyrelse arbetar tillsammans.

- Göra ett samlat omtag av lokalförsörjningsplanen.
- Pröva om planerade förskoleinvesteringar fortfarande behövs. En skolöversyn behövs.
- Samordna skolans och omsorgens lokalbehov.
- Prioritera investeringar som stärker kärnverksamheten och redovisa investeringsplanens påverkan på driftkostnader.

INVESTERINGAR 2027-2030

Nämnd	2027	2028	2029	2030
Kommunstyrelsen	717	447	444	405
<i>Kommunfastigheter</i>	593	322	290	334
<i>Trafik, stadsmiljö, mark och exploatering</i>	116	120	149	67
<i>Övriga verksamheter</i>	8	5	5	4
Kultur och Fritidsnämnden	11	12	14	8
Skolnämnden	6	9	16	6
Social- och arbetsmarknadsnämnden	2	2	2	2
Omsorgsnämnden	23	10	16	16
Gymnasienämnden	10	10	8	6
Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden	4	0	0	0
Totalt per år	773	490	500	443

UPPFÖLJNINGSMODELL OCH GENOMFÖRANDE

För att budgeten ska få verklig effekt ska varje särskilt uppdrag följas upp. Kommunfullmäktige ska två gånger per år få en samlad redovisning av uppdragens status, ekonomiska konsekvenser och resultat för Borlängeborna.

Varje nämnd ska redovisa vilka uppdrag som genomförts, vilka resultat som uppnåtts, hur resurserna har använts, vilka kvalitetsmått som förbättrats eller försämrats samt vilka åtgärder som krävs vid avvikelser.

Borlänge behöver mer än vackra ord. Borlänge behöver en budget som prioriterar, mäter och följer upp. Borlängeliberalerna väljer skolan före symbolpolitik, omsorgens kvalitet före kommunala monopol, arbete och språk framför passivitet, trygghet framför otrygghet och företagande, ansvar och framtidstro framför kortsiktighet.

NU LYFTER VI BORLÄNGE.